

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 czerwca 2024 r.

Pozycja 158

POSTANOWIENIE z dnia 25 kwietnia 2024 r. Sygn. akt Ts 123/20*

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący
Krystyna Pawłowicz – sprawozdawca
Stanisław Piotrowicz,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 22 września 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 sierpnia 2020 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o stwierdzenie, że: art. 2 oraz art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040, ze zm.), w zakresie wyrażenia „i pod jego kierownictwem”, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 24 Konstytucji; art. 24 Konstytucji; art. 2 Konstytucji w związku z art. 4 ust. 1 i 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.); art. 2 Konstytucji w związku z art. 45 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2; dalej: Traktat UE); art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji; art. 64 ust. 2 Konstytucji.

Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 28 września 2020 r. oraz zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 stycznia 2021 r. skarżącego wezwano do usunięcia braków formalnych wniesionej skargi m.in. przez: 1) doręczenie odpisu lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem wyroku sądu rejonowego i sądu okręgowego; 2) doręczenie oryginału dokumentu lub jego kopii poświadczonej przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem, potwierdzającego datę doręczenia skarżącemu ostatecznego rozstrzy-

* Postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu opublikowano w OTK ZU B/2023, poz. 315.

gnięcia; 3) poinformowanie, czy został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia; 4) spreycyzowanie – wraz z uzasadnieniem – w jaki sposób „art. 2 (...) oraz (...) art. 22 Ustawy Kodeks Pracy w zakresie zwrotu «i pod jego kierownictwem»” naruszają wymienione w skardze konstytucyjnej wolności lub prawa skarżącego.

W pismach procesowych z 16 października 2020 r. i 27 stycznia 2021 r. skarżący ustosunkował się do powyższych wezwań, informując m.in., że wyrok sądu okręgowego zaskarżył częściowo skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargą kasacyjną.

Przewodnicząca Wydziału I Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, w pismach z 9 grudnia 2021 r. oraz 8 lutego 2023 r. (data nadania), przesłała do Trybunału Konstytucyjnego odpisy postanowień Sądu Najwyższego (wraz z uzasadnieniem).

Postanowieniem z 24 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a postanowieniem z 10 stycznia 2023 r. (sygn. akt [...]) odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu okręgowego z 17 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]).

Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 22 września 2023 r., doręczonym skarżącemu 2 października 2023 r., odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał zwrócił uwagę, że skarżący nie usunął prawidłowo braków formalnych skargi w zakresie udokumentowania daty doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia, nie wskazał naruszonych praw wynikających z art. 2 i art. 24 Konstytucji (i nie określił sposobu ich naruszenia), wskazał art. 32 jako samodzielny wzorzec kontroli, mimo wezwania nie uzasadnił, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają jego prawa lub wolności. W uzasadnieniu skargi skupił się na przedstawieniu stanu faktycznego, przytoczeniu wybranych fragmentów uzasadnienia wyroku TK z 2 czerwca 2015 r., sygn. K 1/13 (OTK ZU nr 6/A/2015, poz. 80) oraz zniekształconego fragmentu uzasadnienia wyroku SN z 7 września 1999 r. (sygn. akt I PKN 277/99), jak również na sformułowaniu zarzutów niezgodności zakwestionowanych przepisów z art. 45 Traktatu UE oraz art. 4 ust. 1 i 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: konwencja).

W zakresie, w jakim skarżący powołał jako wzorce kontroli art. 45 Traktatu UE oraz art. 4 ust. 1 i 2 konwencji Trybunał przypomniał, że nie mogą one stanowić wzorca kontroli w niniejszej sprawie, albowiem ustrojodawca nie przewidział możliwości kwestionowania w trybie skargi konstytucyjnej zgodności przepisów aktów normatywnych z aktami prawa międzynarodowego.

W złożonym 9 października 2023 r. (data nadania) zażaleniu skarżący zażądał skierowania przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności art. 61 ust. 4 (błędnie oznaczonego jako art. 60 ust. 4) ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) z art. 190 ust. 5 i art. 45 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 5 Konstytucji oraz zawieszenia postępowania do czasu rozpoznania wniosku. Skarżący wniósł także o uchylenie zaskarżonego postanowienia i skierowanie skargi do merytorycznego rozpoznania.

Odnosząc się do odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu z powodu wadliwego udokumentowania daty doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia, skarżący stwierdził, że dokonał „prawidłowego udokumentowania daty doręczenia ostatecznego orzeczenia wskazując na t[ę] datę poprzez wydrukowanie treści dokumentu elektronicznego w rozumieniu art. 77 [ust. 3] KC” (s. 3 zażalenia).

Odnosnie natomiast do pozostałych podstaw odmowy nadania skardze dalszego biegu zwrócił uwagę, że przepisy prawa unijnego powołał związkowo z art. 2 Konstytucji, co w jego ocenie powoduje ich dopuszczalność, art. 32 Konstytucji „choć zawierając[y] zasady ogólne (...) to jednak stanowi (...) o zakazie nierównego traktowania oraz dyskryminacji z jakiej-

kolwiek przyczyny i jest to prawo podmiotowe skarżącego, które naruszono w sposób dokładnie opisany w skardze” (s. 7 zażalenia). W konsekwencji uznał, że „[w] sprawie nie występują braki formalne, nie powołano się także na okoliczność nie uzupełnienia braków formalnych które faktycznie istnieją” (s. 8 zażalenia).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniewego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2. Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie uznaje, że odniesienie się do treści zażalenia musi zostać poprzedzone uwagami natury ogólnej, dotyczącymi zasady skargowości obowiązującej w tym postępowaniu. Zgodnie z art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK Trybunał, orzekając, jest związany zakresem zaskarżenia wskazanym we wniosku, pytaniu prawnym albo skardze konstytucyjnej. Zasada ta wymaga, aby to sam skarżący określił akt normatywny lub jego część, które są przedmiotem postępowania. Trybunał nie może z urzędu rozszerzyć tak wskazanego przedmiotu kontroli. Podmiot występujący z zażaleniem na postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu sam zatem określa granice, w ramach których sprawa podlega rozpoznaniu. Istotna jest przy tym funkcja, jaką pełni ten środek odwoławczy. Jak wynika z treści art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK, na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu skarżącemu przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia tego postanowienia. Przedmiotem zażalenia jest wydane w ramach wstępnej kontroli postanowienie dotyczące oceny strony formalnej skargi. Ze względu na to, że przepis ten mówi o postanowieniu o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, należy uznać, że zażalenie może odnosić się jedynie do przedstawionych przez Trybunał Konstytucyjny argumentów przemawiających za negatywną oceną strony formalnej skargi. Brak takiego odniesienia musi zostać każdorazowo oceniony jako niepodważenie zasadności argumentacji zawartej w zaskarżonym postanowieniu i skutkować będzie nieuwzględnieniem zażalenia (por. postanowienie TK z 31 października 2011 r., sygn. Ts 306/10, OTK ZU nr 5/B/2011, poz. 381).

3. Przystępując do oceny wniesionego środka odwoławczego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że w uzasadnieniu zażalenia nie zakwestionowano podstawy odmowy, tzn. skarżący nie wskazał naruszonych praw wynikających z art. 2 i art. 24 Konstytucji (a w konsekwencji nie określił sposobu ich naruszenia). W związku z powyższym zażalenie w tej części nie podlega uwzględnieniu.

4. Odnośnie do żądania skarżącego „skierowani[a] przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego” o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK należy zauważyć, że ani Konstytucja, ani przepisy u.o.t.p.TK nie przewidują takiej formy aktywności procesowej. Nie upoważniają także Trybunału do wszczęcia postępowania *ex officio*. W obowiązującym stanie prawnym z wnioskiem o zbadanie hierarchicznej zgodności aktów prawnych mogą wystąpić do Trybunału wyłącznie podmioty określone w art. 191

ust. 1 pkt 1-5 ustawy zasadniczej. Każdy natomiast, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo na zasadach określonych w u.o.t.p.TK wystąpić do Trybunału ze skargą konstytucyjną (art. 79 ust. 1 Konstytucji). Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdził, że sformułowany przez skarżącego w zażaleniu wniosek nie wywołuje żadnych skutków procesowych.

5. Trybunał Konstytucyjny uznał, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń zawartych w tym orzeczeniu i nie zasługują na uwzględnienie. Formułując zarzuty przedstawione w zażaleniu, skarżący nie zdołał skutecznie podważyć podstaw odmowy. Nie wnosi ono do rozpatrywanej sprawy żadnych nowych merytorycznych argumentów.

5.1. W pierwszej kolejności za nieuprawniony uznać należy zarzut, że Trybunał wadliwie uznał, iż skarżący nie udokumentował daty doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia.

Stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna „zawiera” udokumentowanie daty doręczenia orzeczenia. Oznacza to, że każdy podmiot występujący do Trybunału ze skargą jest zobligowany przedłożyć wraz z nią dokument, z którego jednoznacznie wynika data doręczenia mu orzeczenia, w związku z którym wniósł skargę. W rozpatrywanej sprawie skarżący nie uczynił tego mimo wezwania. Nie dopełnił tego także we wniesionym zażaleniu. Wklejony w treść pisma czy skargi wydruk z monitoringu Poczty Polskiej nie stanowi udokumentowania daty doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia. Jak wskazano w kwestionowanym orzeczeniu – skoro ostateczne rozstrzygnięcie zostało doręczone w formie elektronicznej, w celu udokumentowania tej daty skarżący powinien był przedstawić np. potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopię (odpis) potwierdzenia odbioru, wydrukowanego na jego wniosek z systemu teleinformatycznego (zob. postanowienie TK z 17 lipca 2019 r., sygn. Ts 232/17, OTK ZU B/2020, poz. 38).

5.2. Na uwzględnienie nie zasługują także pozostałe zarzuty sformułowane w zażaleniu, przede wszystkim przyjęta w nim teza, jakoby przepisy prawa unijnego powołane związku z art. 2 Konstytucji mogły stanowić wzorce kontroli skargi konstytucyjnej.

Trybunał zaznaczył, że prawo do skargi konstytucyjnej zostało przez ustrojodawcę ograniczone (na gruncie wykładni językowej, systemowej oraz celowościowej) zastrzeżeniem odnoszącym się do dopuszczalnych wzorców kontroli w postaci wolności i praw konstytucyjnych. Pojęcie „wolności lub praw oraz obowiązków określonych w Konstytucji”, użyte w art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej, obejmuje wyłącznie prawa człowieka i obywatela uregulowane w obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. W związku z tym skarga konstytucyjna w polskim systemie konstytucyjnym *de lege lata* nie może służyć do ochrony praw podmiotowych statuowanych przez akty prawa międzynarodowego, w tym także europejskiego (zob. postanowienie TK z 17 czerwca 2020 r., sygn. Ts 54/19, OTK ZU B/2020, poz. 255 i powołane tam orzecznictwo).

Tytułem uzupełnienia należy zauważyć, że w art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej ustrojodawca dość szeroko ujął zakres przedmiotowy skargi konstytucyjnej, czyniąc nim ustawy oraz inne akty normatywne, gdyż „zakres przedmiotowy aktów normatywnych, które mogą być poddane kontroli zgodności z Konstytucją w postępowaniu wszczętym w wyniku złożenia skargi konstytucyjnej, został określony w art. 79 ust. 1 Konstytucji w sposób autonomiczny i niezależny od art. 188 pkt 1-3. Rozpoznawanie skarg konstytucyjnych stanowi bowiem osobny rodzaj postępowania” (tak wyrok pełnego składu TK z 16 listopada 2011 r., sygn. SK 45/09, OTK ZU nr 9/A/2011, poz. 97; zob. także: wyrok pełnego składu TK z 21 września 2011 r., sygn. SK 6/10, OTK ZU nr 7/A/2011, poz. 73).

W związku z powyższym należało stwierdzić, że uczynienie przez skarżącego wzorcami kontroli przepisów prawa międzynarodowego, nawet w powiązaniu z przepisami Konstytucji, było nieprawidłowe i zasadnie zostało w postanowieniu Trybunału z 22 września 2023 r. pozostawione bez rozpoznania.

5.3. Odnośnie zaś do kwestii braku uzasadnienia, w jaki sposób zaskarżone regulacje naruszają prawa lub wolności, Trybunał przypomniał, że nadanie skardze konstytucyjnej dalszego biegu uwarunkowane jest dochowaniem wymogów formalnych przewidzianych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 53 u.o.t.p.TK. Określają one konieczne elementy, które musi obejmować skarga konstytucyjna. Ich brak uzasadnia wydanie zarządzenia wzywającego do ich usunięcia. Jeżeli braki formalne skargi konstytucyjnej nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Tryb ten miał zastosowanie w niniejszej sprawie. Jak stwierdzono w kwestionowanym postanowieniu, skarżący pomimo wezwania nie uzasadnił, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają jego prawa lub wolności wymienione w *petitum* skargi, skupiając się na przytoczeniu wybranych fragmentów uzasadnienia wyroku TK z 2 czerwca 2015 r., sygn. K 1/13 (OTK ZU nr 6/A/2015, poz. 80) oraz zniekształconego fragmentu uzasadnienia wyroku SN z 7 września 1999 r., sygn. akt I PKN 277/99 (OSNAPiUS nr 1/2001, poz. 18), na sformułowaniu zarzutów niezgodności zakwestionowanych przepisów z art. 45 oraz art. 4 ust. 1 i 2 konwencji, jak również przedstawieniu stanu faktycznego. Skład orzekający w niniejszej sprawie stwierdził, że w żadnej części uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie ma wypowiedzi Trybunału, w której stwierdziłby on, iż wadą jest to, że skarżący dokonał dokładnego opisu stanu faktycznego sprawy, co insynuuje skarżący (a ściślej jego pełnomocnik).

Skoro Trybunał, dokonując analizy formalnej skargi konstytucyjnej, dopatrył się uchybień, które mogły zostać sanowane, to obowiązkiem skarżącego było wykonać wezwanie Trybunału z należytą starannością (zwłaszcza, że zarządzenie sędziego TK zawierało stosowne pouczenie w brzmieniu: „W przypadku nieusunięcia powyższych braków w wyznaczonym terminie, wydane zostanie postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu”).

Przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów, co raz jeszcze podkreślił Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie, nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Przytaczane w postępowaniu pisemnym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące, lecz zawsze muszą być argumentami „nadającymi się” do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny. Merytoryczne rozpoznanie sprawy uzależnione jest nie tylko od precyzyjnego oznaczenia przez skarżącego wzorców konstytucyjnych, lecz także zgodnej z orzecznictwem konstytucyjnym ich interpretacji oraz odpowiedniego (adekwatnego) przyporządkowania do przedmiotu kontroli. Dopóki skarżący (wnioskodawca, pytający sąd) nie powoła przekonujących motywów mających świadczyć o niezgodności kwestionowanego przepisu z odnośnymi normami Konstytucji, Trybunał musi uznawać je za zgodne z wzorcem kontroli. Skarga konstytucyjna, wniosek lub pytanie prawne, w których inicjator postępowania ograniczyłby się do wyrażenia przekonania o niezgodności przepisu z Konstytucją bądź wskazania istniejących w tej kwestii wątpliwości, nie może podlegać rozpoznaniu przez Trybunał. Należy jednocześnie podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny jest zobowiązany do zbadania wszystkich okoliczności sprawy w celu jej wszechstronnego wyjaśnienia, nie będąc zarazem związanym wnioskami dowodowymi uczestników postępowania (art. 69 ust. 1 i 3 u.o.t.p.TK). Nie oznacza to jednak w żadnym wypadku przerzucenia ciężaru dowodzenia na Trybunał przez podmiot inicjujący postępowanie w sprawie. Powyższa reguła postępowania może bowiem znaleźć zastosowanie dopiero wówczas, gdy ten podmiot wykazał należytą staranność, spełniając wszystkie wymagania wynikające z Konstytucji oraz u.o.t.p.TK (por.

w szczególności: odnośnie do skarg konstytucyjnych – postanowienia TK z: 23 maja 2012 r., sygn. Ts 100/11, OTK ZU nr 3/B/2012, poz. 294; 15 listopada 2012 r., sygn. Ts 278/11, OTK ZU nr 2/B/2013, poz. 185; 19 listopada 2012 r., sygn. Ts 4/12, OTK ZU nr 1/B/2013, poz. 107; 13 lutego 2015 r., sygn. Ts 220/13, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 36; 15 lipca 2015 r., sygn. SK 69/13, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 110 oraz 8 października 2015 r., sygn. Ts 165/15, OTK ZU nr 6/B/2015, poz. 710; odnośnie do wniosków – postanowienie pełnego składu TK z 26 listopada 2019 r., sygn. K 5/16, OTK ZU A/2019, poz. 66; odnośnie do pytań prawnych – postanowienia TK z: 4 listopada 2015 r., sygn. P 45/13, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 171; 4 listopada 2015 r., sygn. P 102/15, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 171 oraz 17 lipca 2019 r., sygn. P 16/17, OTK ZU A/2019, poz. 44).

W tym stanie rzeczy odmowa nadania dalszego biegu skardze w zakresie dotyczącym zbadania zgodności zaskarżonych przepisów z art. 2 w związku z art. 24, art. 24, art. 64 ust. 2 oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji była w pełni uzasadniona.

5.4. Zażalenie nie podważyło także podstaw odmowy nadania skardze dalszego biegu w zakresie wskazanego jako wzorzec kontroli art. 32 Konstytucji. Skarżący nie przywołał argumentów, które potwierdziłyby tezę przeciwną, tj. że przepis ten mógłby być samodzielnym wzorcem kontroli dla zakwestionowanych w skardze regulacji ustawowych.

W tym stanie rzeczy postanowiono jak w sentencji.